

N:o 110.

Af Herr **S. E. Wieselgren:** Om ändring af § 10 i Regeringsformen.

Vid riksdagen åren 1834—1835 väcktes förslag om åtskilliga ganska viktiga grundlagsändringar, deribland äfven den, genom hvilken § 10 Regeringsformen erhöll sin nuvarande lydelse.

Dittills hade denna § lydt sålunda: "Till föredragning hos Konungen uti Statsrådet skola ärendena, sedan nödiga upplysningar deröfver ifrån vederbörande collegier och embetsmän blifvit infordrade och inkommit, beredas af den föredragande stats-sekreteraren eller den hans tjenst förrättar, samt åtta skicklige och oväldige män, fyra af frälse och fyra af ofrälse stånd. Dem förordne Konungen att utgöra *Rikets Allmänna Ärenders Beredning*; bibehållande dervid de, som i tjenst äro, sine innehafvande embeten och beställningar. Till det protokoll, som uti denna Allmänna Beredning föres, afgifve uti alla der förekommande mål den föredragande och de öfrige ledamöterna sina yttranden, hvilka sedermera hos Konungen uti Statsrådet komma att anmälas."

Inom de olika stånden mötte man med ganska delade meningar det från konstitutions-utskottet inkomna ändringsförslaget, genom hvars antagande allmänna beredningen skulle vara afskaffad. Väl erkändes allmänt, att nämnda beredning långt ifrån tillfredsställande fyllt sin uppgift; men man ansåg detta bero kanske mindre på beredningen sjelf än på en del andra förhållanden, hvilka hindrat densamma att med tillbörlig kraft utöfva sin föresatta verksamhet, och man såg faror för friheten deruti, att, efter beredningens afskaffande, den hos konungen föredragande departementschefen skulle blifva alldeles okontrollerad i fråga om riktigheten af den uppfattning, uti hvilken han för konungen framställde ärendena. Särskildt i bondeståndet fann man dessa farhågor af vikt, så länge ännu regeringen egde afgöra ett så betydligt antal "rättsfrågor", de s. k. besvärsmålen.

Såväl detta stånd som presteståndet antogo likväl utskottets förslag till vidare grundlagsenlig behandling. Men ridderskapet och adeln afslog detsamma,

och, efter förutgången erinran om tillvaron af en utaf grundlagen okänd s. k. statsrådsberedning, beslöt borgareståndet, med förkastande af utskottsförslaget i denna del, att ifrågavarande § skulle erhålla följande lydelse: "*Innan ärendena inför konungen i statsrådet föredragas, skola de, efter nödiga upplysningars inhemtande behandlas uti statsrådsberedning, der ordet föres af den bland statsråden, som konungen dertill nämner, och hvilken eger att, så ofta ärendenas gång sådant fordrar, statsråden sammankalla.*"

Sedan ridderskapet och adeln på konstitutions-utskottets hemställan frångått sin förstberörda mening och antagit utskottsförslaget, men borgareståndet deremot vidblifvit sitt beslut, anställes i förstärkt konstitutions-utskott votering i frågan; och blef dervid utskottets förslag antaget med 44 röster mot 35, hvilka afgåfvos för den af borgareståndet godkända lydelsen.

Efter grundlagsenlig hvila blef nu omförmälda ändring af ifrågavarande § vid riksdagen 1840—1841 slutligen bifallen.

De skäl, hvilka under öfverläggningarne i frågan rigtades emot att i grundlagen intaga bestämmelser rörande statsrådsberedningen, grundade sig, såvidt jag kunnat finna, dels på motviljan för att bilda en "styrande ministerkonselj", hvilken kunde afgifva "en på förhand öfverenskommen tanka till protokollet inför konungen" helst denna konung icke förstod svenska språket; och dels å den föreställningen, att en sådan beredning vore öfverflödig, "derest inom den egentliga konseljen ärendena diskuterades på det sätt som grundlagsstiftaren åsyftat."

Då emellertid, efter hvad känt är, statsrådsberedningen, utan att menligt inverka på rikets styrelseform, allt fortfarande varit i bruk och detta ögonskenligen af en allt mera tvingande nödvändighet förestafvats;

då någon anledning, mig veterligen, icke förefinnes för antagandet, att mera hädanefter än hittills skulle vara möjligt för medlemmarne af statsrådet, att vid der förekommande rådslag inför konungen, på sätt § 9 Regeringsformen stadgar, "sina meningar yttra och förklara" utan föregående granskning af ärendena samt gemensamt tankeutbyte rörande deras riktigaste och bästa lösning;

då ej mindre den sammanhållning, man genom sistlidet år fastställda ändringen af § 5 Regeringsformen afsett att bereda åt statsrådet, än äfven den ställning, derigenom anvisats åt statsministern, för praktiskt förverkligande under vidriga förhållanden måhända kräfvat mera i sak gående bestämmelser än hvad genom sistberörda grundlagsändring torde åstadkommit, då ju berörde lag skall, icke efter en mer eller mindre tydlig mening, utan efter ordalydelsen tillämpas;

då, vidare, icke gerna kan vara gagneligt, att genom lagens tystnad i fråga om statsrådsberedningen bland folket bibehålles den stundom nog förstämmande föreställningen, att utgången af de till departementen inlemnade mål och ärenden, bland hvilka i all synnerhet besvärsmålen ju kunna ganska nära beröra den enskildes rätt och välfärd, är beroende på blott *en* mans pröfning;

och *då*, slutligen, det måste vara en anmärkningsvärd brist i en statsförfattning, att en den viktigaste länk i den administrativa styrelsekedjan, fastän sedan lång tid tillbaka i oupphörligt och väl temligen stadgadt bruk, dock icke ens finnes nämnd i de lagar, som uppvisa och bestämma våra statsrättsliga former, utan allt fortfarande af de särskilde departementschefernes godtfinnande afhänger ej mindre huruvida än äfven i hvilken mån densamma skall varda använd — tillåter jag mig vördsamt hemställa om en sådan, efter min tanke, "nödig och nyttig" ändring af ofta nämnde § 10 Regeringsformen, att den erhöles följande eller annan till innehållet härmed öfverensstämmande lydelse:

Innan ärendena inför konungen i statsrådet föredragas, skola de, efter inhemtande af nödiga upplysningar från vederbörande embetsverk, behandlas uti statsrådsberedning, der ordet föres af statsministern eller den af statsrådets öfrige medlemmar, han derom anmodar, samt ärendenas föredragning verkställles af vederbörande expeditionschef; och eger statsministern, att, så ofta ärendenas gång sådant fordrar, statsråden sammankalla.

Stockholm den 26 Januari 1877.

Sigfrid Wieselgren.
